

**Profesors Visvaris Millers – Latvijas Valsts
universitātes rektors 17 gadu garumā**
(31.10.1927 - 01.02.1992)

Visvaris Millers dzimis 1927. gada 31. oktobrī Krasnojarskā (Krievijā) latviešu emigrantu ģimenē, tēvs – Oto Millers-Bitnieks, māte – Anna Šaliņa. Iegūt izglītību tieslietās V. Millers nolēma Latvijā un 1945. gada rudenī jauniešs uzsāka studijas Latvijas Valsts universitātes (LVU, 1958-1990 – ar Darba Sarkanā Karoga ordeni apbalvotā Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitāte) Juridiskajā fakultātē.

Dažus gadus pēc studijām – 1951. gadā viņš iestājās Padomju Savienības komunistiskajā partijā un 1952. gadā uzsāka darba gaitas LVU Juridiskajā fakultātē. V. Millera zinātniskās pētniecības centrā bija valsts tiesības. 1970. gadā prof. V. Millers kļuva par LVU rektoru un pildīja rektora pienākumus visilgāk augstskolas vēsturē – 17 gadus līdz pat 1987. gadam.

Līdztekus pasniedzēja darbam augstskolā V. Millers strādāja zinātnisko darbu, izvēloties savu zinātniskās pētniecības jomu - valsts tiesības. Viņš sagatavoja un publicēja vairākus zinātniskus darbus un jau pēc diviem gadiem 1954. gadā sekmīgi aizstāvēja juridisko zinātņu kandidāta disertāciju “Создание конституции Латвийской ССР” (“Latvijas PSR konstitūcijas izveide”). Savukārt disertāciju “Создание советской государственности в Латвии” (“Padomju valstiskuma izveide Latvijā”) V. Millers 1966. gadā aizstāvēja Maskavas Valsts universitātē (toreiz - Московский ордена Ленина и ордена Трудового Красного знамени государственный университет им. М.В. Ломоносова), iegūstot juridisko zinātņu doktora grādu. Disertācija tika izdota arī apjomīgā monogrāfijas veidā, ko 1967. gadā Rīgā klajā laida izdevniecība “Zinātne”.

Strauji veidojās arī V. Millera akadēmiskā karjera. 1962. gadā viņu ievēlēja par LVU prorektoru un V. Millers šo pienākumu pildīja līdz 1965. gadam. Pēc veiksmīgi aizstāvētās disertācijas, 1967. gadā juridisko zinātņu doktors V. Millers tika ievēlēts par LVU profesoru. Par nozīmīgu pagrieziena punktu gan prof. V. Millera dzīvē, gan augstskolas attīstībā kļuva 1970. gads, kad LVU rektora amata pienākumi un atbildība tika pārcelti no prof. Valentīna Šteinberga uz prof. V. Millera pleciem. Paralēli rektora darbam prof. V. Millers no 1970. līdz 1974. gadam pildīja arī LVU Juridiskās fakultātes Valsts un tiesību zinātņu katedras vadītāja pienākumus un turpināja zinātnisko darbu. Tika publicēti V. Millera darbi par Baltijas valstu nodibināšanos un attīstību, Latvijas sabiedriski politiskās domas attīstības jautājumiem, kuros centrālā vieta bija valststiesībām.

Prof. V. Millers tika iesaistīts un pildīja virkni atbildīgus amatus gan izglītības jomā, gan valsts pārvaldē. No 1965. līdz 1966. gadam viņš bija Latvijas PSR Valsts augstākās un vidējās speciālās izglītības komitejas priekšsēdētājs, vēlāk – no 1966. līdz 1970. gadam - Latvijas PSR Valsts augstākās un vidējās speciālās izglītības ministrs. Prof. V. Millers tika ievēlēts par deputātu Latvijas PSR Augstākajā Padomē un Rīgas pilsētas padomē. Savukārt jau pēc LVU rektora pienākumu pildīšanas, 1988. gadā V. Millers kā Latvijas PSR Augstākās Padomes likumdošanas ierosinājumu komisijas priekšsēdētāja vietnieks vadīja Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija

darba grupu Latvijas PSR Konstitūcijas un citu republikas likumdošanas aktu pilnveidošanai. Prof. V. Millers vadīja Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Filozofijas un tiesību institūtu un bija Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas korespondētājloceklis. Par izciliem nopelniem augstākās izglītības attīstības veicināšanā un sasniegumiem zinātnē 1977. gadā prof. V. Milleram tika piešķirts Latvijas PSR Nopelniem bagātā zinātniskā darbinieka nosaukums.

Prof. V. Millers šķīrās no dzīves 1992. gada 1. februārī, tika izvadīts no LU Lielās aulas un apbedīts Meža kapos Rīgā.

Teju divu gadu desmitu laikā, atrodoties rektora amatā, prof. V. Millera mērķis bija izveidot LVU par augstākās izglītības vadošo zinātniski metodisko centru Latvijā. Liela uzmanība tika pievērsta zinātniski pētnieciskās infrastruktūras attīstībai, kā arī jaunu akadēmisko studiju programmu izveidei. Tika reorganizētas un izveidotas patstāvīgas fakultātes: Vēstures un filozofijas fakultāte un Juridiskā fakultāte. 1975. gadā ielika pamatus LVU Cietvielu fizikas zinātniskajam izpētes korpusam, savukārt 1978. gadā izveidoja LVU Cietvielu fizikas zinātniskās pētniecības institūtu, par kura direktoru tika iecelts doc. Juris Zaķis. 1980. gadā prof. Riharda Kondratoviča vadībā darbu uzsāka LVU Rododendru selekcijas un izmēģinājumu audzētava "Babīte". Turpinot pilnveidot studiju programmas, 1982. gadā izveidoja LVU Pedagoģijas fakultāti, kuras priekšgalā stājās dekāns doc. Gunārs Gulbis, savukārt 1987. gadā dekānes doc. Žanetas Ilmetes vadībā darbu uzsāka LVU Vadības un ekonomikās informātikas fakultāte.

Viens no nozīmīgākajiem prof. V. Millera nopelniem bija LVU sadarbības veicināšana ar citu valstu universitātēm, veidojot un nostiprinot LVU akadēmiskās darbības un zinātnisko sasniegumu starptautisko atpazīstamību. Tika noslēgti sadarbības līgumi: 1971. gadā ar Prāgas Kārļa (Carolinum) universitāti Čehoslovākijā, 1976. - Maskavas Valsts universitāti, 1980. - Nikolaja Kopernika Toruņas universitāti (Polija), 1984. - Osmanijas universitāti Haidarabadā (Indija) un Tisrinās universitāti Latakijā (Sīrija), 1985. - Šecinas universitāti (Polija), kā arī Tartu, Viļņas, Odesas, Tbilisi, Taškentas un Kazahijas universitātēm.

Rektora prof. V. Millera darbības laiks iezīmējas ar daudzu māksliniecisko kolektīvu izveidi, kuri kļuva par neatņemamu LVU kultūras, radošās un mākslinieciskās darbības stūrakmeni. 1975. gads LVU īpaši iezīmējās ar virkni māksliniecisko kolektīvu dibināšanu: uz pirmo mēģinājumu diriģenta Daumanta Gaiļa vadībā sanāca sieviešu koris "Minjona", māksliniece Helga Ingeborga Melbārde uzņēmas keramikas studijas "Vāpe" vadīšanu, pirmo reizi kopā pulcējās LVU kamerorķestris, kā arī tapa vokāli instrumentālais ansamblis "Inversija". 1978. gadā šiem kolektīviem sekoja LVU simfoniskais orķestris un LVU Kustību teātris, kura mākslinieciskais vadītājs ilgus gadus bija Ansis Rūtentāls. Savukārt 1980. gadā latviešu tautas deju soļus un dziesmas sāka apgūt LVU folkloras deju kopa "Dandari", un divus gadus vēlāk - senās mūzikas sarežģītajā nošu rakstā pirmo reizi kopīgi ieskatījās ansamblis "Canto".

Godinot rektora zinātnisko devumu, kā arī atzīmējot viņa 50 gadu jubileju, 1977. gadā LVU Zinātniskā bibliotēka sagatavoja izdevumu "Profesors Visvaris Millers = Профессор Висварис Оттович Миллер : personālais literatūras rādītājs", kurā iekļauts prof. V. Millera dzīvesgājums, zinātniskās darbības apskats un viņa darbu alfabētiskais rādītājs. Savukārt 1988. gadā, atskatoties uz prof. V. Millera rektora laikā paveikto, LVU Zinātniskā bibliotēka izveidoja izdevumu "Profesors Visvaris Millers = Профессор Висварис Оттович Миллер : personālais literatūras

rādītājs”. Izdevumā sniegts profesora dzīves, zinātniskā un sabiedriskā darba apskats Latvijas zinātnes un LVU attīstības kopsakarībās.

Literatūras un avotu saraksts:

1. Latvijas padomju enciklopēdija : 10 sējumos / [galvenie redaktori: P. Jērāns, S. Ziemeļis]. Rīga : Galvenā enciklopēdiju redakcija, 6. sējums, 696. lpp.
2. Latvijas Universitāte, 75 / [redakcijas kolēģija: atbildīgais redaktors Alberts Varšlavāns, kolēģijas sastāvs: Edgars Jansons, Ieva Kalniņa, Rihards Kondratovičs ... [u.c.]]. Rīga : Latvijas Universitāte, 1994. 559 lpp. : il., tab., portr. [https://dspace.handle/7/31800\)lu.lv/dspace/](https://dspace.handle/7/31800)lu.lv/dspace/)
3. Līna Birziņa. Profesors Visvaris Millers (1927-1992). No: Latvijas Universitātes tiesībzinātnieki. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999, 297.- 299.lpp.
4. Profesors Visvaris Millers = Профессор Висварис Оттович Миллер : personālais literatūras rādītājs / [sast. L. Erdmane] ; Pēteru Stučkas Latvijas Valsts universitāte. Zinātniskā bibliotēka. Rīga : P. Stučkas Latvijas Valsts universitāte, 1988. 123 lpp. : portr. ; 20 cm. Pēteru Stučkas Latvijas Valsts universitātes zinātnieki .
5. Profesors Visvaris Millers = Профессор Висварис Оттович Миллер : personālais literatūras rādītājs / [sastādītājas: D. Paukšēna, L. Erdmane] ; Pēteru Stučkas Latvijas Valsts universitāte. Zinātniskā bibliotēka. Rīga : P. Stučkas Latvijas Valsts universitāte, 1977. 61, [1] lpp. : portr. Pēteru Stučkas Latvijas Valsts universitātes zinātnieki.